

Mythologia, Francfort, 1581 - IV, 06 : De Prometheo

Auteur(s) : Conti, Natale

Collection Mythologia, Francfort, 1581 - Livre X

Ce document a pour résumé :

[Mythologia, Francfort, 1581 - X \[37\] : De Prometheo](#)

Collection Mythologia, Venise, 1567 - Livre IV

Ce document est une version augmentée de :

[Mythologia, Venise, 1567 - IV, 06 : De Prometheo](#)

Collection Mythologie, Paris, 1627 - Livre IV

[Mythologie, Paris, 1627 - IV, 07 : De Prométhée](#) est une transformation de ce document

---

Collection Mythologie, Lyon, 1612 - Livre IV

[Mythologie, Lyon, 1612 - IV, 06 : De Prométhée](#) est une traduction de ce document

---

Informations sur la notice

Auteurs de la notice Équipe Mythologia

Mentions légales

- Fiche : Projet Mythologia (CRIMEL, URCA ; IUF) ; projet EMAN, Thalim (CNRS-ENS-Sorbonne Nouvelle). Licence Creative Commons Attribution - Partage à l'Identique 3.0 (CC BY-SA 3.0 FR)
- Images : Münchener DigitalisierungsZentrum (MDZ).

Présentation du document

Publication Francfort, André Wechel, 1581

Exemplaire Regensburg (Allemagne), Staatliche Bibliothek, 999/Hist.pol.1307

Formatin-8

Langue(s)

- Grec ancien
- Latin

Pagination p. 313-329

Des dieux, des monstres et des humains

Entités mythologiques, historiques et religieuses [Prométhée](#)

Notice créée par [Équipe Mythologia](#) Notice créée le 28/12/2018 Dernière

modification le 25/11/2024

---

*Tum diligenter qui volatus dexteri
 Sint, quia sinistra nominentur alites:
 Quis singularum virtus, et benignitas
 Inter se, odium de primis ipse comperit
 Tum qualia extra sint, colores qui Deis
 Grati magis videntur immortalibus:
 Bili decora forma, qua sibi de sit.
 Ostendis ego quo sacra ritu convenit
 Imponere aris, vbera atque victimas:
 Artemque feci ex his ego mortalibus.
 Hac nota feci, qua fuere incognita.
 Hac sic habent, quid proferam quot commoda
 Educta per me sunt humi latentia?
 Ferrum, vel argentum, vel aurum, vel quis as,
 Ni mentiatur, reperit? quis me prius?
 Nemo profecto, ni velit mentirier.
 Ut cuncta dicam, pluribus ne te morer,
 Artes reperta quaque sunt Prometheus.*

Memoriae prodidit Pausanias in prioribus Eliacis inter cætera
 Herculis facinora illud quoque cenferi, quod aquilam sagitta
 transfixerit, Prometheumque è vinculis exemerit: quod testa-
 tus est Pherecydes in libro decimo de nuptiis Iunonis, qui à so-
 le Heculem poculum accepisse scribit, ac in eo nauigasse per
 Oceanum, qui est extra terras, cum ad aurea mala Hesperidum
 contenderet: à quo etiam Prometheo, postquam fuit è
 vinculis liberatus, viam didicit eò tendentem. Lucianus verò
 in Dialogis Deorum Prometheum à Ioue solutum fuisse scri-
 bit, quoniam illi vaticinatus esset, quòd si rem cum Nerine
 nymphea haberet, futurum erat vt filius nasceretur, à quo ea-
 dem Iupiter pateretur, quæ ab ipso passus fuerat Saturnus. Fu-
 erunt Lycus & Chimæreus Promethei filij, quos ille è Celæno
 Atlantis filia suscepit, quibus alij Horæum & Alcimenen ad-
 iunxerunt.

¶ Atque hæcenus fabulosa dicta sint de Prometheo: nunc
 quid illa significant, explicemus. Est autem Prometheus, vt sen-
 sit Zezes, regens, quæ res futuras multo antè præuidet: sicut Epi-
 metheus cognitio quam acquirimus post rerum euctus, cuius
 filia est Penitencia. Orpheus tamen in hymno in Saturnum,
 Prometheum tempus esse, siue Saturnum putauit, cum ita inquit:

sub exortum canis Sirii, quo tempore per Etesias maximè solet intumescere, aggeres dirupisse, atque Ægyptum inundasse, & illam partem præcipuè cui imperabat Prometheus. Tanta verò facta esse dicitur inūdatio vt omnes ferè homines perierint, quare propius periculo fuit ne per desperationem Prometheus sponte vitam cum morte commutaret. Is autem fluvius ob celeritatem & vim cursus Aquila fuit vocatus, qui intima Ægypti deuastabat. Fama est Herculem gnauum cōtinuò obturasse eruptionem, fluiuiumque in suum alueum conclusisse, quare Græci postea fabulati sunt quòd Hercules Aquilā occidit iecur Promethei assiduè rediniuum vorantem. Agrætas autem libro decimo tertio rerum Scythicarum, quia Aquilam fluiuius optimam atque intimam partem Scythiæ, cui imperabat Prometheus, Ianaret, locum esse datum fabulæ scripsit, quòd Aquila hepate Promethei vesceretur: idque Iouis iussu, quoniam imbres frequentes eius impetum & amplitudinem auerent. At Theophrastus in quibusdam commentariis scriptum reliquit Prometheum dictum fuisse ignem ad homines è cælo detulisse, quia rerum diuinarum & philosophiæ cognitionem primus omnium mortalium hominibus ostenderit, primusque oculos illorum ad illa cælestia & sempiterna corpora speculanda erexit: cui sententiæ astipulantur ea que scripta sunt ab Æschylo: atque scripsit Duris Samius, quòd ita Prometheus torqueatur, quia Palladem amauerit. At nunc de Atlante dicamus.

De Atlante. CAP. VII.

DE Atlante verò quòd frater fuit Promethei, ac filius Iapeti & Clymenes, vel Afizæ, vel Asopes, vel Libyes, dictum fuit superius. Verum ex hac matrum varietate facillè conicere possumus diuersos fuisse Atlantes ac Prometheos, cum tamen cæterorum res gestæ omnes ad eius nōminis celebriorem deferantur. Habuit Atlas uxorem Pleionem Oceani filiam & Tethyos, vt patet in libro quinto Fastorum apud Ouidium:

Duxerat Oceanus quondam Titanida Thetyn,

Qui terram liquidis, quæ patet, ambit aquis.

Hinc facta Pleione cum stellifero Atlante

Iungitur, vt fama est, Pleiades que parit.

Suscipit è Pleione septem filias, quas vnà cum matre cum

tanquam saxum, cum nullam habeat cognitionem. At hepar est rationis motus, quia nonnulli sapientes id cogitationibus mentis sedem esse crediderunt. Dicitur formasse Pandoram Vulcanus, quia calor & temperies apta cœli donet fertilitatem, quæ ut ait Theophrastus in causis plantarum, magis quam vilius labor mortalium operatur. Sic illi omnes Diis sua munera concesserunt, & Horæ ac Dei siue elementa dederunt ventos, pluias, calorem quibus semina aluntur. Quid verò significant Lampadophoria quæ in honorem Mineræ, Vulcanique & Promethei celebrabantur, in quibus cursores accensis facibus curtebant? nihil aliud sanè, quam vniuersum præsentis vitæ cursum esse nobis molestiarum atque curarum plenum, quæ ubi cessauerint, à cursu ipsius vitæ cessandum est, & succedentibus lampades, lites, morbi, calamitates, animorumque sollicitudines in manus tradendæ. Atque ut summatim colligam, significare voluerunt per hæc sapientes maximam esse vitæ præsentis perturbationem, auaritiâ cuncta recta subuertere: viris bonis esse semper aduersus difficultates pugnandum, omnem mortalium vitam esse curarum plenam, neque vlli sperandam esse quietem dum viuimus. Hæc sub Promethei fabula, & alia his similia continebantur. Nonnulli tamen ad historiam hæc detorquenda putarunt: quippe cum Cicero etiam libro quinto Tusculanarum Disputationum, Prometheus, Atlantem, Cepheum scribat aliosque nonnullos, ob rei astronomice peritiâ locum fabulæ dedisse. Sic enim inquit: Nec verò Atlas sustinere cœlum, nec Prometheus affixus Caucaaso, nec stellatus Cepheus cum vxore, genero, filia traderetur, nisi diuina cognitio nomen eorum ad errorem fabulæ traduxisset. At alij ad aliam historiam transtulerunt. Nam Herodorus memoriæ prodidit in eo libro, quem composuit de Vinculis Promethei, Scytharum fuisse Regem Prometheus, qui, cum subditis populis res victui necessarias suppeditare non posset, quòd Aquila fluuius ita vocatus illius regionem inundaret, in vincula coniectus à Scythis fuit. At Hercules cum eo diuertisset, fluuiumque detorsisset in mare, ita ut non amplius inundaret regionem, dictus est interemisse aquilam, & ipsum Prometheus à vinculis liberasse. Scriptum est ab iis qui res Ægyptiacas memoriæ prodiderunt, & à Polycharmo in rebus Lyciis atque à Diodoro Siculo Nilum Ægypti fluuium aliquando sub

sub

*Munera grata magni superis, incundaq; quam si
Fœdilibus purn veniant de paupere siclo.*

*O Vanas hominum mentes, ô pectora multo
Plena mero, quando cœlestia numina anxia
Creditis, & pro opibus voces audire precantum.
Omnibus est idem Deus, est pater omnibus idem.
Sive decem vertas saxosa iugera terra,
Sive iugamille boum tibi sudent pondere aratri,
Tantumdem refices, nec gurges cuncta vorabis.*

*Munera grata Deo credas, qua pectore casto,
Qua manibus sint lata piu tolle ambitionem,
Tolle & auaritiâ, qua Diu inuisa beati.
Cuncta regi dices diuino numine recte.*

*Quod si persistes in eadem mentis iniqua
Stultitia, si recte viuendi spernere leges
Libertas sit visa tibi, nec iura, nec æquum
Esse putes, nisi quod libeat, si denique Christi
Dogmata, Pontificum si spernas iussa, piunq;
Consilium: quanto spargetur sanguine campus
Teutonici? video splendentem are cateruas,
Armorumq; granem sonitum, radiisq; tremisco.
Istâ mouente Deo loquimur, iam dira bipennis
Credite adest sterili radicibus addita planta.*

*Dum licet, & Venia locus est, temeraria Vita
Crimina corrigite, & Vestras conuertite mentes
In meliâ, precibusq; piis orate tonantem
Vt cladem vertat max religionis in hostes,
Et donet vobis longam per sæcula pacem.*

Dicta est Iouis aquila iecur Promethei assidue lacerare: quia prudentioribus hominibus mens semper ad varias cogitationes distrahitur. Et quoniam nullus dolus, nullumque latrocinium diuturnam sociam habere tranquillitatem consuevit, inde traditum est in fabulis, quod igne inuento Iupiter omnem prioris vitæ tranquillitatem mortalibus eripuit. Crescere per noctem tantum iocinoris solitum Prometheo dicitur, quantum aquila per diem deglutiuerit, quoniam natura alterna tempora quieti & animi curis cogitationibusq; determinauit. Alligatus columnæ dicitur, quoniam corpori alligata est anima prudentiæ sedes & domicilium, quod ipsum per se est

Latetur ritum magi. Hac sententia cunctis
Qua placuit, Latam diuino numine remur.

Adde quod aeterni patris sine labe, carensq;
Sardibus humanis, nam de Virginis alio,
Filius, has leges primus tulit, sciq; colendus
Sic pater omnipotens docuit, quia legibus orbem
Vivendi recte instituit, scelerumq; profundas
Radices tetigit, subit sub Rege nefando
Dira supplicium mortis, prior edidit aras
Esse nefas post hac tantorum sanguine tingi,
Atque alios ritus idem mox protulit: illis
Nunc colummæ sanctum nomen, namque edidit esse
Cuncta Deo cura mortalis, nullus anarum,
Nullus crudelis potuit quem fallere, nullus
Impius: huic nota fraudes sub Vulpæ latentes.

Nunc quoque Pontifices oderunt impia sanctos
Sacula, quod leges curent seruariet illas:
Nec mirum, semper probitas iniussa figuris
Mille fuit scelerum, circumstant plurima namque.
Est una, & similis semper sibi viuenda virtus.

Quos inuolat ebrietas & crapula, sobrius illis
Displicet: insanumq; vocant solatia Vita
Qui non gustarit. Quos vexat dira libido,
Quos Veneris stimulus, quos immoderatus habenda
Vrget amor, stupidum dicunt, qui temperet istis.
Sobrius at contra tuens, cum sana podagra
Articulos tumidos fecit, capitiq; dolores
Infestant, tanquam nautas è litore ridet,
Qui se consulto turbantibus aquora Ventis
Crediderint, quorum prædixit sibilus auras.

An quia diuitiis & nobilitate parentum
Te Latio præstare putas populisq; Latinis,
Idcirco Christi leges audire recusas
Vt magis obscura venientes gentis ab ore?
Fabula nobilitatis maiorum & nomina pilla.
Denique nobilitas sola est, atque vnicæ virtus,
Quid cum diuitiis & nobilitate parentum
Legibus est sanctis, & vera religioni?
Scilicet aurati donantur laucibus ara,

Munera

cillimè, eritque omnibus gentibus vnus Deus, vna religio, vnus ritus, vnus pastor, vnum ouile. Verùm ob has fallacias sub forma religionis latentes & bella intestina, & caedes, & calamitates è cælo, & perpetuæ animorum curæ oriuntur, & orientur in posterum, donec hæ avaritiæ radices in animis hominum insidebunt. Nam certè quidem omnes qui dissident à Christi legibus, & à sanctis Romanæ Ecclesiæ dogmatibus, præter illud quòd viri boni esse non possunt: tum id fateantur necesse est (si modò verum fateri velint) se vel avaritia, vel ambitione, vel odio quodam proprio, vel inscitia veritatis ductos, ab Ecclesia Romana, hoc est à Spiritu sancto & ab omnium bonorum cœtu descivisse: non quòd ita sentiant. horum nos temeritatem & dementiam aliquando ita reprehendimus in quibusdam carminibus, quæ misimus ad clarissimum virum Valerium Faenzum hæreticæ prauitatis Quæsitorem prudentissimum apud Venetos, & ob singulares animi sui dotes Romano Pontifici gratissimum. Sic enim quædam ex illis carminibus se habent:

*Improba Lutheri soboles, qua dogmata Christi,
Iuraq; natura pariter contemnis, & æquum,
Qua tua ferre putas cœlestia numina mente
Delicta, erroresq; è modò nos turpia quaque
Autore ac cogente Deo facere inquis: eundem
Et modò segnitie captum facis, ac nihil illum
Humanum curare putas. delira & azaris
Huc illuc, certaq; nihil ratione, modò ve
Canaris: de Diu plena inter pocula quaris,
Fortunaq; regi credis moderamine cuncta.
Sic etenim sentis, sic & fateare necesse est.
Esse Deo si fortè putas mortalia cura,
Respicere & rei humanas: hac accipe paucis,
Vna fides, vna est pietas, est vna colenda
Rite Deum ratio: dementia cetera cuncta.
Quòd si nostra videt summi clementia patris
Pectora, si exauditq; preces diuina potestas:
Quo magni illa mouet mortalia tempore corda
Aptè, quàm populus cum sacris ritè per actis
Inspirare Deum delectis patribus orat
Quas statuant leges Christi cultoribus, & quo*

τῶν τε μηχανῶν ἰσχυρῶν τῆς θαλάσσης.
Videre frustra qui videbant antea,
Nec audiebant audientes, somniis
Simillimi turpare cuncta nouerant
Stultè, indecorè, nec domos effingere,
Dolare ligna nec sciebant arborum.
Fermica & antra nam colebant concava,
Umbrosa, luce solis & carentia,
Non ulla cogitatio nec frigoris,
Nec florida Veris fuit, nec Utilia
AEstatu illis. aut agebant omnia
Ut fors ferebat: donec ipse repperi
Signorum obitus ortuq; qui mortalibus
Sunt Utiles: & multitudinem artium
Hic repperi, componere inde literas.
Matremq; Musarum anxie ego Memoriam,
Perutilem cunctis. ego iunxi prior
Iugo feroces belluas, qua pro Viris
Ferrent labores: additi sunt curribus
Equi trahentes, quos habena flecterent.
Luminola inde nauita Vehicula
Iuueni ego prior freto currentia.
Inuenta sunt mihi in fello hæc omnia.

Fabulati inde sunt antiqui, quòd Iupiter ob ignis inuentionem iratus Prometheo omnia malorum genera demisit hominibus: quia nullum est malum quod non ex voluptaria vita, quæ multas artes habet ministras, proueniat. Nam vnà cum artibus ipsis & Reges exorti sunt, & latrocinia, & bella, & sollicitudines animorum eruperunt, & omnia illa denique, quibus humana vita vndique vexatur. Dicunt præterea Ioui Prometheum carnes in alteram pellem inclusas, in alteram ossa obtulisse: quia cum voluptatibus & deliciis non solum legum & æquitatis ob spem commodorum, sed etiam Deorum immortalium contemptus in genus humanum irumpit. Quis enim verè gloriari potest, aut certè quàm pauci sunt qui magis sint solliciti de vero & legitimo Dei cultu, quàm de bonitate prædiorum, aut numero pecuniarum. Hæc vna contentio multas fecit hæreses: atque si auaritia & spes diuitiarum priuatorumque commodorum de medio tollatur, collabentur omnes hæreses facillimè,

bant. Hi cum nullam omnino futuri temporis haberent rationem, nullis fructibus in hyemem reservatis inedia per hyemem multi eorum absumebantur. At experientia paulatim necessitateq; magistra & cautas arbores ingressi sunt, & specularum beneficio ab aeris iniuria protegébantur: quod genus vitæ degebant omnium fraudum & ignis experts: neque quid essent leges, quid Reges, quid furta, quid caedes, quid militia cognorant. Verum cum diuturna incommoda illos prudentiores fecissent (nihil enim facit magis ingeniosos, quam pericula & difficultates) dictus est Prometheus siue prudentia ignem inuenisse, & per illum postea omnes artes, quibus humana vita excolitur. Nulla enim propè est ars, quæ igne non eget. Quod verò Prometheus homines ad urbaniorém vitam è sylvis euocauerit, iusq;ue domos extruxerit, quod illorum linguam formauerit, quod illos rationes syderum docuerit, quod literarum compositionem inuenerit, ipse testatur ita apud Æschylum:

οἱ πρῶτοι μὲν βλέποντες ἄβλεπον μάτλω,
 κλύοντες ἢ κ' ἤκουον· ἄλλ' διέφρατων
 ἀλύγκαι μορφῆσι, τὴν μακρὸν χρόνον
 ἰφύρην εἰκῆ πύρην, αἷτα πλοῦσι φῆσιν
 δόμων προσήλυτο ἔσαν, ἐξυλκρῆσαι
 πατῶν ἤτοι δ' ἴσασιν ὡς ἀέθουροι
 μύρμηκες ἀνθρώπων ὅς μιν χεῖρ ἀναλίσσει.
 ἦν δ' ἔδινε αὐτοῖς ἔτι χεῖματος τίκαμος,
 ἔτ' ἀπομύθου ἦρος, ἔτι καρπίμων
 θέρει βέβαιον· ἄλλ' ἀπὸ γυνάμης τὸ πῦρ
 ἔσκαπεν, ἵε τε δὴ σφιν ἀντολάς ἰγόν
 ἀτρῆα ἰδία, τίς τε Δυσκρίτος δύσεσ'
 καὶ μὴν ἀριδμόν ἔλαχε σοφισμάτων
 ἰβήροι αὐτοῖς, γραμμῶν τε συνθήσεσ'
 μετῆλω θ' ἀπείτην μεσομήτορ ἰερόσθην.
 καθύβηα πρῶτος ὅς ζυγοῖσι κνώδαλα,
 ζώγλαισι δαλδύοντα σώμασιν θ' ἔπῳσθ
 θητοῖσι μαγίστων διάδουχοι μοχθημάτων
 γέτωθ' ὄφ' ἀρματ' ἤραχοι φιληνίης
 ἰππῆς, ἀραλαμα τῆς ὑπερπλήτη χλιδῆσ'
 θαλασσοπλαγκτα δ' ἔτις ἄλλοι ἀπ' ἡμῶν
 λιτόησιν ὄφρα ναυτίλων δόχηματα.

ῥῆα κοινὴ, αἰὲν προμηθεύ.

Rhea communis, aeternae Promethen.

Est enim tempus rerum omnium & artium magister & inuentor, ut dictum est de Prometheo. Dicitur fuisse filius Iapeti, qui nihil aliud est, ut sensit Proclus, nisi celestissimus motus caeli, & huius vniversi: qui vocatus est Iapetus apud Græcos ἀπὸ τοῦ ἰσθμοῦ καὶ ἀπὸ τοῦ ἀπὸ τοῦ ἰσθμοῦ: à motu scilicet & volatu. cum Prometheus igitur ex Iapeto matre Themide oriatur, erit optimus affectus in animis nostris, qui ex impressione caelorum nobis nascitur: mater iustitia atque æquitas, è quibus bona consilia, & prudentia tum in rebus priuatis, tum etiam in publicis administrandis, & rerum humanæ vitæ necessariorum inuentiones exurgunt. Nam nisi sit ratio in nobis Prometheus diuinitus immissa, & ex æquitate iustitiæque exorta, ac quasi rerum futurarum præcognitio, quo pacto erit Prometheus, aut quo eorum parentum filius? Alij Clymenen matrem Promethei putarunt, quoniam æquitas omnes ad se aduocet, vel quia ab omnibus audiatur, qua etiam de causa Clymenus dictus est Pluto. Qui aliarum filium putarunt, in eandem sententiam sensim delabuntur. Quòd Prometheus hominem finxerit, cui singulorum animalium particulas adiunxerit, quid aliud significat, quàm prudentiam multas mutationes animis nostris imprimere? alij rem hanc ad historiam magis transfulerunt: dicuntque illos è Græcis sapientibus, qui mundum aliquando cœpisse putarunt, humanæ vitæ initia per hanc fabulam explicasse. Nam cum primum aer & aqua & ignis secesserunt inuicem, terraque limosa ac tenera adhuc illis omnibus substitit, membranas quasdam ex ipsa terra natas autumant, ex quibus per diem à sole calefactis, Lunæque humoribus nutritis, varia animalium genera pullularunt. Ex his igitur post incrementum disruptis putantur homines exiisse. Verùm terra postea calore solis paulatim exiccata, cessauit & ipsa è terra generatio, & animalia ex mutuo congressu coniunctioneque sunt orta. Tunc verò homines simplices neque arandi viam neque artem ullam sciebant: neque morbos esse aut mortem opinabantur, sed in terrâ collapsi ignari quid sibi accidisset, expirabant: vivebantque serarum more agrestium arborum fructibus aut ceteribus velcentes, nudi que aduersus feras nudis manibus pugnant,

quoniam post Deum ipsum omnium agentium in res humanas vis solis potentissima est, quæ facit ut alia res intereant, alie oriantur, semperque mouetur presentium rerum vicissitudo. Atque de Pallade satis, nunc de Prometheo dicamus.

De Prometheo

CAP. VI.

ATQVI Prometheum multarum artium inuentorem omnes consentiunt Iapeti fuisse filium, sed de matre magna est controuersia. siquidem, ut alijs placuit, Asiae Nymphæ filius fuit: alij ex Asope, alij ex Themide natum esse putarunt. Hesiodus in Theogonia Clymenes & Iapeti filium fuisse scribit in his:

κέρην δ' ἰαπέου καὶ Ἰσφύρον ἢ κλεινίαν
 ἢ γὰρ το κλυμίναν, καὶ ὁμών ἄλχοι ἠὲ Ἰσφίθαιον.
 ἢ δ' ἰεὶ Ἄτλαστος κρατιρόφρονι γένετο παῖδα
 τίς τε δ' ὑπερκούδατος Μενoitισοῦ, ἠδὲ προμηθεῖα
 πικίλον αἰολαμπῆτι, ἀμαρτινόν τ' Ἐπιμηθεῖα.

*Iapetum Clymenen duxit dehinc Oceaninen
 Perpulchram, simul hisque thorum pressere iugalem.*

Mox Atlanta parit prudentem, deinde Menæti

Te genuit, pariterq; Prometheu callida cui mens.

Hinc Epimetheum exoritur, quem fallere promptum est.

Fuit autem Iapetus vnus è Titanibus qui aduersus Iouem arma sumpserunt, qui ante bellum Giganteum filiam habuit Anchizien, à qua nominata est vrbs Ciliciæ, de quo ita Virg. in primo Georg.

tum partu terræ nefando

Ceumq; Iapetumq; creat, sanumq; Typhoea.

Quare cum herbas quas colligebat Medea, recenseret Apollo-nius, & inter illas quandam, cuius vires prior obseruaret Prometheus, vel (ut alij maluerunt) rem fabulosè explicantes, ex ipso Prometheo natam nominaret, illam Titanidem vocauit ita in libro tertio:

μοσχέ μω ὀπίσθεν ἰρε μὴ σείτο γαῖα,
 ῥίζη τιμομένης Τιτανίδος ἔστω δ' αὐκὸς
 ἰαπέου παῖς ὁδύνη πρὸ θυμὸν ἀλύων.

Terribili tremuit mugitu terra sub ipsa

Radice incisa Titanidæ: at ipse dolore

Filius Iapeti genuit, genuitq; querelam.

ἔκ τ' ἀλίφην ἔδεν, ἔδ' ἰβρώσιμον,
 ἔχρισόν, ἔδ' ἰπιτόν, ἀλλὰ φαρμάκων
 χρεῖα κρῖσι κίλειτο πρὶ ἰγώσφισιν
 ἰδύσα κρῖσι ἠπίων ἀκισμάτων,
 αἶε τὰς ἀπάσκει ἐξαμείβονται νόσει.
 στέπτε δὲ πολλοὺς ματικῆς ἐστύχιστα
 κάκρια πρῶτοι ἐξ ἐνδράτων ἀχρη
 ὑπαργυρίωσι, κληδόνιας τε δυσκρίτου
 ἰγυώρια· αὐταῖς ἰσοδύες τε συμβόλων,
 γαμψανύχων τε πῆσι οἰσιῶν σκιερῶν
 διώρισ', οἰτινῆς τε δαξιοφύσει,
 ἰούνομοί τε, καὶ δίαταν ἠντινα
 ἰχθυοῖ ἕκαστοι, καὶ πρὸς ἀλλήλους τίνες
 ἰχθυοῖ τε καὶ γίργυθρα καὶ σωιδρία.
 ἀπλάγχθων τε λιότυγα καὶ χροϊάν τινά
 ἰχθυῖ' ἀνθ' ἰδαίμοσι πρὸς ἠδονίω·
 χελῆς, λεβῆ τε ποικίλων εὐμερφίην,
 κτίωσθ τε κῶλα συγχελυπῆα· καὶ μακρὰν
 ὄσφον πυρώσκει, δουλίκμαστον εἰς τὶ χην
 ὀδῶσα ἐπιγούσ' καὶ φλογωπὰ σήματα
 ἰξωμμάτασσι πρὸ διν ὄτ' ἰπάρχημα.
 τοιαῦτα μὲν δὴ ταῦτ' ἰστρεθὶ δὲ χροῖος
 κικρομμίν ἀνθρώποισιν ὠφιλήματα,
 χαλκόν, σιδῆρι, ἀργυρον, χρυσόν τε τίς
 φήσεν ἄε πάροιθιν ἰξυρατῆμοῦ;
 ἔδ' αἶε, σάφ' οἶδα, μὴ μᾶτιν φλύσσι θείλων.
 βραχὴ δὲ μύθο πάντα συνήρδην μάθε·
 πᾶσι τὶ χηναι βροτοῖσιν ἐκ προμπίων.
*Miraberis magis audiens at cetera,
 Artes reperta qua mihi sunt, aut doli.
 Illudq, primum, si quis agritudinem
 Sensisset, nullum non erat remedium,
 Nulla dicitio, nullum fuit potabile
 Huius pharmacum .arebant prius quam ipsi ego
 Commisstrones pharmacorum protuli,
 Omnes quibus leuantur agritudines,
 Modosiq,ue multos daticinandi repperi:
 Qua sint putanda vera dixi somnia,
 Qua sunt diarum signa, qua sint omina,*

*Inuenit idem feminas, ò Dii boni,
Genus nefandum.*

Huic ipsi Promethæo ara fuit in Academia cum Vulcano & Pallade communis, vt ait Sophoclis enarrator: fuitque, vt scripsit Lyfimachides, Vulcano multo antiquior Prometheus, cuius statua cum sceptro in dextra manu erigebatur. Scripsum est à Pausania in Atticis non solum aram illi fuisse erectam in Academia, sed etiam Lampadiferorum cursus certamen inde incepisse, qui in vibem accensas faces deferentes decurrebant: in quo certamine studebant vt accensæ faces seruantentur. Nam cuius fax extincta fuisset, is victoriam succedenti concedebat, atque hic eodem modo sequenti si sua extingueretur, & reliqui eodem ordine. Quòd si nemo accensam facem tulisset, palma in medio relinquebatur. Atque hæc fiebant in honorem Promethæi, quòd is omnium artium fontem & autorem ignem putabatur inuenisse, vt ait Æschylus in eius nominis Tragedia:

*παρθικο πλήρη λιτὸν δὲ θυρῶμαι πυρὸς
πηρὴν κλοπαίαν, ἢ δὲ δάσκαλος τέχνης
πάσης βροτέων πέφυκε, καὶ μέγας πόρος.*

*Artium magistrum ignem (fuit namque is Divi
Μαθητικὴν ἰννασιν pluribus perutile)*

Inueni.

Sed non solum inuentionem ignis Promethæo tribuunt, verum etiam medicinæ, pharmacorumque mistiones, & leges diuinationum, & somniorum interpretationes: primusque Prometheus inuenisse auguria, quamuis alii ea quæ sunt autum à Cara rege Caria: primum inuenta fuisse putarunt, & obseruasse autum volatus, eorumque qualitates, & quatum essent autum, & quid significarent. Inuenit idem extorum obseruationes, & colores, & situs, & quibus victimis, & quo ritu tractatis Dii singuli letarentur: idemque fulgura, & signa de cælo notauit, inuenitque metallorum vsum, & omnium deniq: artium est inuentor, vt ipse de se ipso apud Æschylum testatur: cuius carmina, etsi plura sunt, tamen ob multiplicam argumenti suauitatem huc ascribenda putauim:

*τὰ λεπτὰ μὲν κλύουσι θυμῶσ' ἢ πλεῖν,
εἴτε τέχνας τε καὶ δόλους ἐμπεσάμην.
τὸ μὲν μέγιστον, εἴ τις οἶον ὄσσειαί τε,*

*Dementes carpsere: nihil inuere querela.
 Nam tardi dorso imposuerunt pondus a sellis
 Dona Dei: cui sicca sibi precordia vbi essent,
 Ad fontem properat, prae grandem hic repperit anguem
 Quem supplex oravit opem sibi ferre: sed ille
 Quod esset precium lymphæ, pondusque petiit.
 Ille sibi pressus facile annuit ista petenti.*

*Quare merito Prometheus de hominibus ingratis queritur,
 ut scripsit Iulianus poeta in eo epigrammate:*

*τίχης πυρρός ὄρασσε φησίβιον ἱεὶ δ' ἀρετῆχης,
 καὶ πυρῆς, ἀλλ' ἡαυ πημάτων ὄφιν ἔχου.
 ἢ μισῶν ἀχάριστον ἀπ' γίνετ', ἢ γὰρ προμηθεὺς
 ἀπ' ἰνυργισίνε τ' αὐτὸ ὑπὸ χαλκοτύπων.*

*Lumina sunt artu nobis inuenta: sed ignis,
 Artus, repertori granda a damna ferunt.*

*Ingratum genus est hominum si rana Prometheus
 Tanta repertori, pro meritoque dolor.*

Nam si qui beneficium acceperant non tales fuissent, quales diximus, quo pacto ingrati possent appellari? Scripsit tamen Pausanias in rebus Corinthiorum, non Promethei, sed Phoronei cuiusdam ignem fuisse inuentum: quare apud Corinthios templum fuit Apollinis Lycii, in quo statua erat Phoronei ignem accendentis. Torquebatur Prometheus ab aquila illa in Scythiam supra Caucazum montem deportatus, ut ait Lucianus in Prometheo, & in dialogo de Sacrificiis. At Menander iuuenissimus poeta merito torqueri Prometheus inquit, non quia ignem, sed quia multo grauius malum, quia sceminam scilicet omnium humanarum calamitatum autorem, & scelestum omnino animalis genus, inuenit, ut est in his:

*ἔτ' οὐ δίκαιος προσπαιπὰ τ' αλευμίνοι
 γράφουσι τὸν προμηθεὶα πρὸς τῶν πῆτραις;
 καὶ γίνετ' αὐτῶ λαμπρῶν, ἀλλ' οὐδ' ἴν
 ἀγαθόν: ὁ μισῶν οἴμι ἀπειταῖς τῆς θεῆς,
 γυταῖκας ἱπλάσ', ὡ πολυτίμητοι βίβι,
 γῆτος μισροί.*

*Ergo immerentem distulit aut Prometheus
 Pendere fixum Caucaasi de rupibus?
 Repertus ignis huic, aliud nihil boni,
 Sed, quod Deus odisse cupidos credidi,*

Inuenit

*Implicat indomitis, nec sit quae Promethea vincula,
Astrillumq; columna tenet medium, fera semper
Pascitur immortale securi Iovis ales: at illud
Deficit haud unquam: nam quantum luce volucris
Carpserit, huc misero tantum nox vda reponit.*

Duris autem Samius scriptum reliquit nō ob ignem raptum, sed quia Palladem amaverit, Prometheus coniectum fuisse in vincula, & ita exercitatum: cuiusce rei facit argumentum, quia ad montem Caucaſum habitantes populi ſoli Ioui & Mineruae non ſacrificabant, ut illius ſupplicii autoribus, cum eximie colerent Herculem, qui Prometheus è vinculis liberaſſet. Fabulam quādam attingit Nicander in Theriacis, quae apud antiquos circumferebatur, quod ingrati homines, ad quos ignem Prometheus detulerat, furtum Promethei Ioui indicant, pro qua accusatione praemium perpetuam iuventutem à Ioue impetrarunt. Hanc igitur cum ſuo aſello citellario impoſuiſſent redeuntes, aſinusque graui ſiti in itinere laboraret, ad fontem quendam peruenit, vbi ſerpens ne ad aquam accederet prohibuit, niſi prius pacto precio. Tum verò pactus eſt aſinus ſe quodcunque haberet eſſe daturum, ne ſiti periret: inde ſeneſtutem exeunt quotannis ſerpentes, ac fiunt iuuenes. Sic fabulam deſcribit Nicander:

Ἄ γούνη δ' ἄρα μῦθος ἐν αἰζητοῖσι φορέεται,
ὡς ἐπέτ' ἔραον ἔλακρον ἐπιόβυτατος ἕδου,
νεμῶνας κασίωστι ἐκὰς περικυδίας ἀρχαῖς
ἰδμοσώη, νεέχτα γέρας σέρι νημερίοισι
καὶ αἰων. ἢ γὰρ βε πυρὸς ἀκίς οὐβίησιν,
ἄφρονος ἢ μὲν τῆσδε ἔχμοφραδῆς ἀπέναντο.
εὐθεῖ γὰρ κάμονται ἀμερβύοντο λιπάργω
δῶρα πολὺ κερθμοσ δὲ κακαμίνος αὐχίνα δὲ φη,
βῶτα γωλφῶσι δ' ἰδῶν ὀλκῆρα θῆρα
ἢ λαῖν, ἰλιτάτιοσι κρηῖ παλακῆμασ ἄτη,
σάινω. αὐτὰρ ὀβριδος, ὃ δ' ἢ β' ἀνιδίξατο γῶτοισι,
ἦταν ἀφρονα δῶρον ὃ δ' ἢ κ' ἀπαιήνατο χρεῖη.
*Fabula per iuuenes celeberrima oberrat, ut olim
Fratribus imperia diuisit maximus ano
Vni naternm Saturni: praemia honoriq;
Indictum cepere domestica turba iuuentam.
Mortales preciosa Deni sed munera posthac*

Audax Iapeti genus

Ignem fraude mala gentibus intulit.

Possit ignem aethera domo

Subductum, &c.

Id cum rescivisset Iupiter, Vulcano imperavit ut scæminam è luto componeret, quæ cum astutissima esset & omnibus artibus à Dijs donata, vocata fuit Pandora. Neque ante illam extitisse scæmineû sexum crediderunt, ut testatur Pausanias in Atticis. Hanc fabulantur missam fuisse à Ioue ad Prometheus cum omnibus malis in vasculo inclusis: quod munus cû sprevisset Prometheus, illa ad Epimetheum contendit, qui dempro vasculi operculo omnia mala euolare sentiens, vix ultimam & in imo residentem spem occlusit, cum qua vas illud servavit. Cùm verò Prometheus Iouis munus reiecisset, quòd insidias formidaret, dicitur à Mercurio Iouis iussu ad Caucasum montem adductus, & in spelunca, quæ erat apud Paropamissadas, vincus, ut testatur Strabo libro decimo quinto, ne tantum furtum videretur impune contra Iouis voluntatem commisisse, dicit præterea huic additam fuisse aquilam, Typhonis filiam, ut ait libro secundo historiarum Pherecydes, & Echidne Phorbantis, quæ iecur illius assidue renascens laniaret ac deglutiret, ut ait Apollonius libro secundo:

ἔστι δὲ ἡ κορυφαία τῶν ἐρίων ἀνὶ τελευτῆ ἱπποῖα
ἠλιόχοι, καὶ γὰρ περὶ σφαιλοῖσι πάγοισι
ἐλάσσονες χαλκίησιν ἀλυκτοπέδησι προμηθεύς
αἰὶν ἠπατὶ φέρβη παλιμπάτις ἀίοισοντα.

Exoriebantur rupes, & grandis a montis

Culina Caucasu, vinculu ubi membra Prometheus

Pradurû, ferroq, miser iacet ipse ligatus,

Sarpus atq, aquilam redeuntem pectore pascit.

Erat enim columnæ alligatus, neque villo pacto se mouere poterat: cui quantum iocinoris per diem ab aquila consumebatur, tantundem per noctem excrefcebat ne vnquam doloris materia deficeret, ut ait Hesiodus in Theogonia:

δῆσι δὲ ἀλυκτοπέδησι προμηθεύς ποικιλόβυλον
δυσμοῖτ ἀργαλίησι, μένον διὰ κίον ἐλάσασα.
καὶ οἱ ἐπ' αἰὶν ἠπατὶ τεινύπτερον αὐτὰρ οὐκ ἠπαρ
ἠθιεν ἀβάεισιν, καὶ δὲ ἀέφατο ἰεν ἀπάντα
τυκτός, ὅσση κρόπαν ἡμαρ ἴδοι τελευσίπτερος ἔρις.

Ima-

Defectam, & insani leonis

Vim stomacho apposuisse nostro.

Nam memoriae prodidit in Phocaicis Pausanias non procul à Panopenfibus apud torrentem quendam saxa fuisse ingentia, reliquias creditas eius luri, è quo Prometheus vniuersum genus hominum finxit. Hunc poetica quadam cum suauitate reprehendit Propertius in lib. 3. quia cum plurimum operæ in corpore hominum rectè formando consumpsisset, mentem neglexerit, in qua scitè & optimè formanda totum studium erat adhibendum: sic enim inquit:

O prima infelix fingenti terra Prometheus

Ille parum cauti pectoris egit opus:

Corpora disponens, mentem non vidit in arte.

Recta animi: primum debuit esse Via.

Dicitur Prometheus aliquando duos tauros Ioui immolasse, atq. eorum carnes ab ossibus diuifisse: tum in alterà pelliū carnes, in alterà ossa inclusisse, deinde Ioui dedisse optionē vtrum mallet taurum eligendi. Iupiter capta optione cum dolos eius viti grauiter ferrer, vt iustam opportunitatem vitionis nactus videretur, ossa elegit, atq. illa fraude iratus ignem mortalibus eripuit, vt testatur his verbis Hesiodus in Theogonia;

τῷ μιν γὰρ σάρκες τε καὶ ἴγκατα πίονι θυμῷ

ἰν ἄλλῳ κατέθηκε, καλύψαι γαστρὶ βροχῆ.

τῷ δ' αὐτ' ἔστει λυκά βροχὲ δαλίη πὶ τῶ χῆ

ἰν ἄλλῳ κατέθηκε, καλύψαι ἀργεῖτι θυμῷ.

δὴ τό τε μιν προσέειπε πατρὸς ἀνδρῶν τε θεῶν τε

Ἰσπετιοῖδῃ πάντων ἀριδείκατ' ἀνάχτων,

ὦ πίπτον, ἴσῃ ἰπποζήλωε διδοῦσσο μοίρατ.

Pelle sub hac bubula carnes, & pinguis cuncta

Viscera composuit, recteque ligauit in vnam,

Alter a repleta est, qua condidit arte dolosa,

Ossibus, quæque adipi teētū candore supernè.

Talia deinde refert hominum pater, atq. Deorum

Iapetum ade cunctorum maxime Regum,

Stulte, quid has partes componis ita arte dolosa?

Cum verò iratus Iupiter illa de causa ignē hominibus rapuisset, fertur Prometheus Mineræ auxilio ascendisse in cælum, ibiq. ferula ad currum solis admota ignem rursus in terras detulisse, quod inquit Horatius in primo carminum;

Hic habuit uxorem Asiam, ut inquit Herod. in Melpomene, & præterea Hesionem, & Axiotheam, ut Isacius meminit. Habuit sororem Ephyram, fratrem Epimetheum, Buphagum, Menœcium, Atlantem, & alios complures: nam ad triginta fratres fuisse dicuntur. filium habuit Deucalionem, de quo ita Apollon. lib. 3.

Ἰνδῶν προμηθεύς

ἰατρὸν ἴδης ἀγαθόν τι καὶ δευκαλίωνα,
ὅς πρώτος παῖνα κέλευσε, καὶ ἰδάματα ἰαυὺς
ἀθανάτοισι.

Hic ipse Prometheus

*Filium Iapeti genuit mox Deucalionem,
Primum templa Deis primum qui condidit Urbes.*

Habuit filium præterea Lycum & Chimareum è Cœlino, Hellenem è Pyrrha, à quo dicti sunt Græci. Suscepit ex alia nymphea etiam Theben, quæ nomen dedit Thebanæ urbi, sicut eius soror Ægina Æginae. Hic fertur homines primum è luto finxisse, & uniuersi generis hominum fuisse parens, vel potius artifex, quod ita testatur Ouid. in lib. I. maioris operis:

*Sine recens tellus, seductæque nuper ab alto
Æthere cognatis retinebat semina cœli:
Quam satius Iapeto misit am fluminis undis
Finxit in effigiem moderantum cuncta Deorum.*

Et Antipater in hisce carminibus:

ἀδάμαστι (δάκνω) μνησόντι. ἦ βῶ προμηθεύς
οὐχὶ μέγας πλάτης ἱμπισα καὶ οὐ μύρων.

*Mugiet ipsa (pute) bos olim. haud ergo Prometheus
Effinxit solus diuis, sed inde Myro.*

Nam fama est Prometheus cum hominem fingeret portiones captas è singulis elementis suo operi admiscuisse: atq; propriorum elementorum temperamentis nõ solum vires singulis corporibus addidisse, sed etiã motus animorum & mores. Qui verò etiam magis fabulosè rem aggressi sunt explicare, dixerunt timorem leporis, astutiam vulpis, pavonis ambitionem, pigritudinem feritatem, leonum itacundiam & magnitudinem animi fuisse hominibus ab ipso Prometheo iniunctas: quod ita significauit Horat. in primo Carminum:

*Ecce Prometheus addere principi
Limo coactum partemque undiq;*

De-